

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1843.

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Bland de äligganden, som genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga Instruction blifvit åt Commerce-Collegium uppdragna, är äfven det, att med uppmärksamhet följa slöjdernes och konstflitens utveckling och fortgång inom Landet, samt att derom årligen till Eders Kongl. Maj:t afgifva underdånig berättelse. Collegium har ock sednast vid slutet af förlidet år för Eders Kongl. Maj:t i underdånighet framlagt en tableau öfver förhållandet med denna viktiga del af national-industrien under loppet af år 1842, och, då nu ett år ytterligare framflutit, får Collegium i underdånighet afgifva berättelse i detta afseende för år 1843.

De ämnen, som denne berättelse bör omfatta, har Collegium nu, i enlighet med föregående årens underdåniga berättelser, upptagit under 3:ne rubriker, nemligen: Fabriks- och Manufactur-handteringen: Väfveri-näringen, betraktad såsom föremål för den enskilde husfliten jemte andra handaslöjder, samt sluteligen Handtverkerierne.

1:o *Fabriks- och Manufactur-handteringen.* Denna näring idkades år 1843 vid 2,391 särskilde fabriker och verkstäder, hvilka sysselsatte 17,275 arbetare och

INLEDNING

TILL

Commerce-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med fabriker, manufakturer och handtverkerier i riket. – Stockholm : J. Hörberg, 1832-1858.

Täckningsår: 1830-1857.

Innehåller en årlig förteckning över patent (motsv.) åren 1830-1834. Patent benämndes Privilegia exclusiva fram till 1834 då den svenska patentlagen kom.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. D, Fabriker och manufakturer. Kommerskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1859-1912.

Täckningsår: 1858-1910.

Innehåller en årlig förteckning över patent åren 1858-1884. År 1885 inrättades det första svenska patentverket, Kongliga Patentbyrån, vilken övertog registrering av patent.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 6: Tab. 5. Fabrikernas tillverkningsvärde 1836-1895.

Kommerkollegii underdåniga berättelse om fabrikernas och manufakturernas ställning år 1843.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

Commerce-Collegii underdåniga Berättelse om Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1843

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
Inledning.....	1.
1:o Fabriks- och Manufactur-handteringen.....	1.
Klädesfabrikerne.....	2.
Bomulls- och Linneväfnads-fabrikerne.....	4.
Mechaniska Bomulls-spinnerierne.....	5.
Segel- och Tältduks-fabrikerne.....	6.
Siden-fabrikerne.....	7.
Band-fabrikerne.....	7.
Cattuns-tryckerierne.....	8.
Färgerierne.....	8.
Socket- raffinerings-verken.....	8.
Tobaks- och Snus-fabrikerne.....	9.
Läder-fabrikerne.....	10.
Saffians-fabrikerne.....	10.
Fabrikerne för åstadkommande af Glas.....	10.
Fabrikerne för åstadkommande af papper.....	11.
Oljeslagerierne.....	12.
Fabrikerne för tillverkning af porcellaine.....	13.
Såpsjuderierne.....	13.
Fabrikerne för åstadkommande af mechaniska redskap.....	13.
Porter-fabrikationen.....	14.
Övrig Tillverkning.....	15.
2:o Väfveri-näringen, så vidt den utgör föremål för den enskilde husfliten jemte andra husslöjder.....	16.
3:o Handtverkerierne.....	18.

Sammandrag för År 1843

	Sid.
Lit. A. Jemförelse-Sammandrag för åren 1842 och 1843....	21.
General-Sammandrag öfver de vid Manufacturierne befintliga Stolar och Arbetare samt Tillverkningsvärde för åren 1842 och 1843.....	22.
Vid Fabrikerne har under loppet af åren 1842 och 1843 blifvit tillverkadt.....	23-25.
Lit. B. Förteckning å de Fabriks-anläggningar, för hvilka Tillståndsbref blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium utfärdade år 1843.....	26-27.
Lit. C. Förteckning å Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium utfärdade år 1843.....	28-31.
Lit. D. Sammandrag af de från Magistraterna till Kongl. Commerce-Collegium inkomna Förteckningar öfver Handtverkare med deras Gesäller, Lärningar och andra vid arbetet skattskrifne personer för år 1843.....	32-35.
Lit. E. Sammandrag af de från Magistraterna till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver Idkare af sådana näringar, som ej kunna bestämdt hänföras till handel eller handtverk och icke heller lyda under Hall-Rätt, år 1843.....	36-39.
Lit. F. Uppgift på den Bevillning, hvartill Handtverkare och Idkare af sådana Näringar, som hvarken kunna bestämdt hänföras till Handel eller Handtverk och icke heller lyda under Hall-Rätt, uti Rikets Städer blifvit taxerade för år 1843, enligt de från Magistraterna inkomne Förteckningar.....	40-43.
Lit. G. Sammandrag af de Förteckningar öfver Handtverkare på Landet, hvilka inkommit till Kongl. Commerce-Collegium år 1843	

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1843.

Stormäktigste, Allernädigste Konung!

Bland de äligganden, som genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga Instruction blifvit åt Commerce-Collegium uppdragna, är äfven det, att med uppmärksamhet följa slöjdernes och konstflitens utveckling och fortgång inom Landet, samt att derom årligen till Eders Kongl. Maj:t afgifva underdånig berättelse. Collegium har ock sednast vid slutet af förlidet år för Eders Kongl. Maj:t i underdånighet framlagt en tableau öfver förhållandet med denna viktiga del af national-industrien under loppet af år 1842, och, då nu ett år ytterligare framflutit, får Collegium i underdånighet afgifva berättelse i detta afseende för år 1843.

De ämnen, som denne berättelse bör omfatta, har Collegium nu, i enlighet med föregående årens underdåniga berättelser, upptagit under 3:ne rubriker, nemligen: Fabriks- och Manufactur-handteringen: Väfveri-näringen, betraktad såsom föremål för den enskilde husfliten jemte andra handaslöjder, samt sluteligen Handtverkerierne.

1:o *Fabriks- och Manufactur-handteringen.* Denna näring idkades år 1843 vid 2,391 särskilde fabriker och verkstäder, hvilka sysselsatte 17,275 arbetare och

deribland 2,880 barn. Och inhemtas af bilagde, till lättnad i öfversigten af det hela, upprättade Tabell (Lit. A.), som upptager fabrikernes antal, deras arbetare, tillverkningarnes mängd och värde, samt jemförelse emellan förhållandet i dessa afseenden nyssnämnda år och det som ägde rum år 1842, att under loppet af år 1843 ej mindre fabrikernes än arbetarnes antal ökats, de förre med 89 st. och de sednare med 697.

De i afseende på tillverkningarnes mängd och värde betydligaste fabriks-handteringar voro följande:

Klädesfabrikerne. Tillverkningen bedrefs år 1843 vid 132 fabriker med 4,600 arbetare och uppgick till 889,422 alnar kläde samt 66,787 alnar diverse andra ylleväfnader, hvaribland må nämnas casimir, doffel, fris, corderoy och filt, alltsammans värderadt till 5,090,626 R:dr, eller 607,678 R:dr mera än fabriktionsvärdet år 1842, och productionen af egentligt kläde öfversteg till qvantiteten den nämnda år åstadkomne med 195,825 alnar. Af sistberörde slags tillverkning hafva ensamt i Norrköpings stad vid 89 fabriker blifvit förfärdigade 614,081 alnar, som utgör nära nog tre fjerdedelar af hela klädesfabrikationen i Riket, hvilken varumängd öfverskjuter den året förut i samma stad producerade med 112,447 alnar. De fabrikanter derstädes, som åstadkommo de betydligaste klädesqvantiteter, voro L. J. Söderberg & Arosenius, Schubert, Leydenfrost, Lenning, Bergvall, Roman & C:o, Soldin, Fagerström och Carlson; hos förstnämnda bolag uppgick tillverkningen till ett värde af 222,477 R:dr, och hos öfrige ofvanbemälde idkare hvardera till olika värden emellan 100,000 och 160,000 R:dr.

Bland Stockholms 13 klädesfabrikanter, hos hvilka sistlidet år, med begagnande af 414 arbetare, förfärdigades tillsammans 67,831 alnar kläde och 31,176 alnar andre ylleväfnader, eller 4,461 alnar kläde mera än år 1842, hade bolaget Öbergs Enka & C:o den största tillverkningen, bestående af 27,431 alnar, till mesta delen fina kläden, uppskattad till 183,733 R:dr, och dernäst J. G. Pfeiff, hvars fabrikation värderades till 60,091 R:dr.

Den öfriga inhemska klädesproductionen år 1843 har hufvudsakligen blifvit åstadkommen å nedannämnda ställen, nemligen i Nyköping vid derstädes befintlige 4 egentlige klädesfabriker och en fabrik för så kalladt corderoy, hvarest till-

verkningarne uppgått till 23,828 alnar kläde och 13,394 alnar corderoy; i Halmstad, hos fabriksidkaren Wallberg, som förfärdigat 26,616 alnar, hufvudsakligen groft kläde, jemte ett parti filtväfnad och beredt boy vid de i Wexiö och Alingsås anlagde fabriker, der fabrikationen utgjort, å förra stället 21,870 alnar mest groft kläde, och på det sednare 9,892 alnar af diverse slag: i Östergötlands Län å de på landet anlagde 5 fabriker, hvilka lemnat en sammantagen tillverkning af 27,077 alnar: i Wermlands Län, äfven å landet, hvarest vid en fabrik 12,283 alnar förfärdigats, samt vid Nääs fabrik, i Elfsborgs Län, hvarest 12,650 alnar dylika väfnader åstadkommits.

I anseende dertill, att fabriksbolaget J. Öbergs Enka & C:o och fabriksidkaren C. O. Vougth i Stockholm samt bolaget K. A. Almgren & S. O. Indebetou i Nyköping undfått och under loppet af år 1843 innehade förlagslån af Manufactur-Discontfonden för ändamålsenligt bedrifvande och utvidgande af deras fabriker, de 2:ne förstnämnde för åstadkommande af kläden och de sistnämnde för tillverkning af så kalladt corderoy, hafva besigtningar å samma inrättningar blifvit anställde, hvaraf Collegium inhemtat, att ofvanberörda villkor för lånens bibehållande under sistlidet år behörigen iakttagits.

Samma år införtullades diverse helylleväfnader, såsom casimir, filter, mattor och doffel, jemte flera andra slag, hvilka, med undantag af flanel, äro upptagna i värde till 251,522 R:dr, som understiger värdet af året förut importerade så beskaffade varor med 76,087 R:dr, och af så kallade halfylleväfnader eller ylle, blandadt med bomull eller linne, hvilka likväl icke egentligen utgöra föremål för klädesfabrikernes tillverkningar, importerades alngods för ett värde af 765,250 R:dr, hvilket öfverstiger det å föregående årets import upptagna värde med 218,064 R:dr. Exporten af yllevor, bestående hufvudsakligen af corderoy och vadmal, är uppskattad till 22,610 R:dr eller något mindre än exportvärdet sistnämnda år.

Till användande hufvudsakligen för fabrikerne och husväfnaderne infördes till Riket år 1843, 1,056,858 Z Jutsk och Isländsk ull samt 404,352 Z af andra slag, hvilken import, hvad de förstnämnda 2:ne slagen angår, understiger införsels-qvantiteten år 1842 med 240,813 Z , men hvad ull af andra slag be-

träffar, öfverstiger införseln af sådan vara året förut med 55,910 Z . Ett mindre parti ull, utgörande 4,125 Z , blef sistlidet år ifrån Riket utfördt.

Ehuru tillverkningen af så kallade etoffs-väfnader, hvilken vid särskilda fabriker bedrifves, numera icke är af någon särdeles betydighet, torde densamma dock i sammanhang med klädesfabrikationen böra omnämnas. Den idkades vid 6 fabriker, hvilka tillsammans åstadkommo 35,340 alnar, värde 19,353 R:dr och utgjordes nästan uteslutande af flaggduk och flanell. Tillverkningen ökades väl af flaggduk i förhållande till föregående årets fabrikation, men minskades åter i afseende på flanell, hvaraf hela productionen uppgick till 11,824 alnar. Af sistnämnde vara införtullades nu ifrågavarande år 1,973 Z , upptagne till 5,919 R:dr, som något, ehuru obetydligt, öfverstiger värdet å importen af detta fabrikat nästföretgångua år.

Bomulls- och Linneväfnads-fabrikerne. Fabrikationen vid dessa verk, som till antalet voro 39 st. och hvarvid begagnades 1,081 arbetare, utgjorde år 1843 1,360,362 alnar, bestående till största delen af hvitt bomullslärf och så kalladt calico, samt 126,266 st. dukar m. m., alltsammans värderadt till 478,786 R:dr, och, om härmed jemföres tillverknings-qvantiteten året näst förut, finnes att tillverkningen minskades sistlidet år med 234,776 alnar egentliga väfnader och 20,807 st. diverse dukar m. m.

Rydboholms, i Marks Härad af Elfsborgs Län, af ett bolag anlaggde mekaniska bomullsväfnads-fabrik, hvilken bedrifves af hemmansägaren Sven Ericsson, som deruti är ägare till ½delar, hade år 1843, likasom de föregående åren, den betydligaste tillverkningen, hvilken uppgick till 703,027 alnar hvita bomullsväfnader af åtskilliga slag. Denne qvantitet var väl något mindre än den året förut åstadkomne; men som fabrikationen i allt fall var så betydlig, att den öfversteg hvad vid alla öfrige bomulls-fabrikerne sammantagne blifvit förfärdigadt af bomulls-alugods, samt upplyst blifvit att mot slutet af året 34 nya väfstolar vid fabriken tillkommit, så att 200 väfstolar då varit i gång derstädes; så kan med säkerhet slutas att ägarne, hvilka för ändamålsenligt bedrifvande af denne i sitt slag första och enda inrättning i Riket undfått och innehade förlagslån af Manufactur-Discontfonden, under ifrågavarande år fullgjort de för lånets begag-

nande föreskrifna villkor. Bland de öfrige inhemske bomullsväfnads-fabrikanterne hade bolaget S. L. Lamm & Son vid dess fabrik, Heleneborg kallad, i Stockholm den största tillverkningen, uppgående till 233,149 alnar diverse väfnader jemte 336 st. dukar.

Samma år importerades hvita och färgade bomullsväfnader för ett värde af 415,201 R:dr eller för 25,040 R:dr mindre än året förut. Exporten af bomullsväfnader är uppskattad till 99,317 R:dr, hvilket öfverstiger exportvärdet å sådane varor år 1842 med 32,548 R:dr. Af linneväfnader åter infördes för 22,163 R:dr, bestående hufvudsakligen af gröfre slag eller så kalladt blaggarn, oberäknadt ett mindre parti, som inkom i följd af strandning, hvaremot värdet å utförde linneväfnader af flera slag, men förnämligast af lärft och dräll, uppgick till 138,695 R:dr. Vid jemförelse med förhållandet i berörda afseenden år 1842 inhemtas, att importen af linneväfnader sistlidet år minskades med ett värde af 11,767 R:dr, men att exporten deraf var nära nog lika med föregående årets.

Af hvitt bomullsgarn införetullades sistlidet år 501,139 LL under N:o 26, och 1,109,929 LL vid och öfver nämnde nummer. Om desse kvantiteter jemföras med de år 1842 inkomne befinnes, att importen förstnämnda år minskades, af garn under N:o 26 till mera än hälften eller med 542,394 LL , och af garn vid och öfver samma nummer med 90,165 LL ; hvarförutan till Riket berörde år inkom 133,645 LL färgadt bomullsgarn, bestående hufvudsakligen af så kalladt Turkiskt rött.

Den egentliga importen af lin samma år uppgick till endast 359 LL , men derförutan inkom i följd af fartygs strandning på Svenska kusten ett högst betydligt parti, utgörande 51,585 LL . Detta förhållande, eller att ett importen mångdubbelt öfverstigande quantum lin, i följd af strandning, inkommit, har äfven under de flesta af sednast framflutna åren inträffat och torde förtjena uppmärksamhet. Af lin exporterades blott 47 LL , hvilken kvantitet understiger den året förut till främmande orter utförde, med 1,549 LL .

Mechaniska Bomulls-spinnerierne, hvilkas antal utgjorde 9 st., hvarvid begagnades 931 arbetare, åstadkommo sistlidet år en spånads-quantitet af 1,733,253 LL garn, till största delen under N:o 26, upptagen i värde till 962,242 R:dr, och

som med 640,481 R öfverstiger tillverkningen år 1842. Den största fabrikation i denna väg ägde rum vid Strömma fabrik i Blekinge Län, som bedrifves af ett bolag, der productionen utgjorde 417,291 R . Dernäst var spånads-qvantiteten betydligast vid handlanden A. H. Evers & Co spinneri å Anderstorp i Hallands Län samt handlanden G. J. Hennigs fabrik, Rosendahl kallad, i Götheborgs och Bohus Län, hvarest tillverkades, å förra stället 366,000 R och å det sednare 261,000 R .

Samma år införtullades 2,605,330 R bomull, eller 278,223 R mindre än hvad af sådan vara år 1842 importerades. Med afseende på denna minskning i importen af bomull, oaktadt den här ofvan uppgifne betydliga tillökning i inhemska garn-productionen nämnda år, torde böra anmärkas, att 1842 års bomulls-import var så betydlig, att den öfversteg 1841 års med ej mindre än 1,027,992 R .

Segel- och Tältduks-fabrikerne. Vid dessa verk, till antalet 10 och med en arbetsstyrka af 610 personer, tillverkades sistlidet år sammanräknadt 480,238 alnar, bestående hufvudsakligen af segel- och tältduk samt något buldan, värderade till 271,426 R:dr; hvilken production understeg den året förut åstadkomne med 54,757 alnar. Likasom de föregångna åren var fabrikationen betydligast vid den handlanden Gibson tillhörige fabriken vid Jonsered i Götheborgs och Bohus Län, hvarest förfärdigades 334,870 alnar segel- och tältduks-väfnader. Och ehuru nämnde väfnads-qvantiteter med 45,533 understiger tillverkningen derstädes år 1842, likväl och då den här ofvan uppgifne productionen af segel-duksväfnader i allt fall var så betydlig, att den uppgick till två tredjedelar af hela inhemska fabrikationen af dylika varor samma år, har Collegium ansett verkets ägare, hvilken undfått förlagslån af Manufactur-Discontfonden i och för fabriken's ändamålsenliga bedrifvande i större scala, hafva fullgjort hvad såsom villkor för lånets bibehållande blifvit sålunda föreskrifvet.

Importen af segel- och tältduks-väfnader sistlidet år är upptagen i värde till 2,277 R:dr, eller 1,043 R:dr mindre än å införseln af dylika varor året förut. Exporten af sådane väfnader är uppskattad till 12,391 R:dr, hvilket belopp med 8,465 R:dr öfverstiger värdet å utförd segelduk år 1842. Af hampa

införtullades förstnämnda år 7,248 *Sk*℔, oberäknadt ett parti af 572 *Sk*℔, som inkom i följd af strandning, hvilket quantum utgör 1,653 *Sk*℔ mindre än hvad af sådan vara nästförutgångna år importerades.

Siden-fabrikerne. Antalet af dessa verk utgjorde år 1843 16 st., alla i Stockholm, hvarvid begagnades 627 arbetare, och tillverkningen uppgick till 134,524 alnar hel- och halfsiden-väfnader af åtskilliga slag samt 153,710 st. dukar m. m., alltsammans värderadt till 638,868 R:dr. Fabrikationen af väfnads-alngods minskades väl, i förhållande till tillverknings-qvantiteterne år 1842, med 30,438 alnar, men som antalet af förfärdigade dukar deremot ökades med 9,692 st., så är värdet å hela productionen sistlidet år beräknadt till 17,373 R:dr mera än det, hvartill föregående årets tillverkning är upptagen.

De betydligaste quantiteter sidenväfnader förfärdigades nu ifrågavarande år vid bolaget Casparsson & Schmidts fabrik och äro uppskattade till 127,600 R:drs värde.

Importen af färgadt och ofärgadt silke samma år utgjorde tillsammans 30,503 ℔, eller 6,664 ℔ mindre än hvad af denna vara året förut infördes.

Af utländska hel- och halfsiden-väfnader infördes sistlidet år för ett värde af 302,499 R:dr, hvilket med 36,890 R:dr understiger det värde, hvartill 1842 års import af dylike väfnader blifvit uppskattad. Utförseln åter af sidenvaror, bestående hufvudsakligen af dukar till Finland, uppgick, så vidt Tull-specialerne derom lemna upplysning, till en värde-summa af endast 7,592 R:dr, eller 6,096 R:dr mindre än exporten nästförutgångna år.

Band-fabrikerne, till antalet 12, lemnade år 1843 en tillverkning af diverse slags band, beräknade dels i alntal, dels i stycken, som är i värde upptagen till 55,474 R:dr, hvilket utgör 9,080 R:dr mera än värdet å nästförutgångna årets fabrikation. De betydligaste quantiteter af nämnde väfnader åstadkommas vid G. G. Fagerlins och Enkan Tillmans fabriker, uppskattade å hvarterda stället till omkring 12,000 R:dr.

Förstnämnda år importerades band af flera slag, men hufvudsakligen af siden, för ett värde af 101,704 R:dr, eller för 11,816 R:dr mindre än 1842. Utförseln åter af till mesta delen linneband uppgick endast till 2,534 R:drs värde, hvilket understiger det för sistnämnda års export uppgifna med 726 R:dr.

Cattuns-tryckerierne. År 1843 verkställdes vid de här i Riket befintlige 20 inrättningar af detta slag tryckning af 107,721 alnar cattuner och 123,455 st. dukar m. m., hvilken fabrikations-qvantitet understiger den året näst förut åstadkomne med 1,465 alnar cattuner och 30,308 dukar m. m. Tryckningsvärdet å alltsammans är uppgifvet till 77,943 R:dr, eller 13,596 R:dr mindre än å tillverkningen sistnämnda år; och den betydligaste tryckning af väfnader ägde rum vid C. J. Carlsons fabrik i Ulricehamn, uppgående till ett värde af 30,405 R:dr.

Enligt Tull-specialerne inkommo till Riket sistlidet år tryckta bomullsväfnader för ett värde af 250,269 R:dr, hvilket understiger det å 1842 års import angifna värde-belopp med 123,931 R:dr.

Färgerierne. Så vidt derom inkomne uppgifter föranleda, har färgeri-lönen vid de år 1843 i gång varande 333 verk af detta slag uppgått till 469,057 R:dr, eller 7,125 R:dr mindre än som för verkställd färgning år 1842 blifvit beräknadt; och var i städerna Norrköping, Borås, Lund och Stockholm den betydligaste färgning åstadkommen.

Socker-raffinerings-verken. Förstnämnda år åstadkommo dessa verk, till antalet 24, en kvantitet sockerfabrikater utgörande 10,291,803 Z socker och 4,125,917 Z sirup, alltsammans uppskattadt till 3,168,372 R:dr; och om härmed jemföres förhållandet i enahanda afseende år 1842, finnes att fabrikationen af socker och sirup sistlidet år ökats med tillsammans 1,287,760 Z .

De betydligaste kvantiteter sockerfabrikater tillverkades nyssnämnda år, likasom det föregående året, vid Grosshandlanden D. Carnegies sockerbruk vid Götheborg, hvarest bereddes 4,527,550 Z socker och sirup: vid bolaget L. E. Magnus & Comp. sockerförädlingsverk i Götheborgs stad, der fabrikationen af sådane varor uppgick till 1,502,025 Z , samt vid det socker-raffinaderi i Stockholm, som bedrifves af ett bolag, Brunkebergs bolag kalladt, der tillverkningen af sockerfabrikater utgjorde 1,017,043 Z .

Till understöd för bedrifvande af en i Landskrona på försök anlaggd inrättning för beredning af socker utaf hvitbetor, hvilken förvaltas af ett bolag, har
ett

ett förlagslån af Manufactur-Discontfonden blifvit idkarne tillagdt; och som de medelst bevis från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus Län styrkt, att sistlidet år, då betydliga qvantiteter hvitbetor blifvit till fabriken inköpte, vid samma verk fabricerats 36,506 Z socker och sirup af hvitbetor, eller onkring lika mycket som året näst förut; så har Collegium ansett det vilkor, hvarunder samma lån får under bestämd tid innehafvas, vara för samma år behörigen iakttaget. I öfrigt må i sammanhang med uppgiften om inhemske sockerfabrikationen här nämnas, att vid en af Handlanden Barkman i Malmö, i förening med en stärkelse-fabrik, anlaggd inrättning för beredning af sirup utaf potatis 5000 Z sådan sirup sistlidet år blifvit åstadkommen.

År 1843 införtullades 16,683,130 Z rått, oförädladt socker, hvilken varumängd, oberäknade 59,104 Z , som inkommo i följd af strandning, öfverstiger den år 1842 importerade med 418,170 Z .

Exporten förstnämnda år af inom landet förädlade sockerfabrikater, bestående hufvudsakligen af toppsocker till Finland, utgjorde 912,361 Z , eller 394,482 Z mindre än hvad af sådane varor nästföregångna år utfördes.

Tobaks- och Snus-fabrikerne. Beredning af tobak och snus verkställdes sistlidet år vid 80 särskilde fabriker, hvaräst tillverkningen utgjorde sammanlagdt 1,659,062 Z diverse sorter rök- och tugg-tobak, hvaribland cigarrer, samt 2,422,787 Z snus, hvilka qvantiteter, tillhopa upptagne i värde till 1,196,548 R:dr, understego de nästförutgångna året åstadkomne med 62,515 Z . Och var fabrikationen af sådane varor betydligast vid Th. A. Aspelins fabrik i Stockholm, der den uppgick till 543,327 Z , samt dernäst vid J. F. Ljunglöfs tobaksförädlings-verk, äfven i Stockholm, hvarest bereddes 490,544 Z .

Importen af oförädlade tobaksblad samt stjelkar nu ifrågavarande år utgjorde, oberäknadt 34,991 Z tobaksblad, som inkommo i följd af strandning, 3,482,388 Z , eller 279,258 Z mindre än införseln af sådana råämnen året näst förut; och af förädlad karfvad och spunnen tobak, samt cigarrer och snus införtullades förstnämnda år 40,347 Z , hvaraf 5,774 Z cigarrer, hvilket quantum understiger hvad af samma varor år 1842 till Riket infördes med 11,634 Z .

Exporten af karfvad och spunnen tobak samt cigarrer och snus af inhemsk tillverkning uppgick sistlidet år till 71,394 R:dr , eller 13,637 R:dr mera än utförsels-quantiteten året näst förut.

Läder-fabrikerne, hvilka till antalet utgjorde 309 st., lemnade år 1843 en tillverkning af 1,128,113 R:dr sul- och smorläder samt 150,679 st. beredda skinn för ett sammantaget värde af 811,434 R:dr . Fabrikationen öfversteg sålunda den år 1842 åstadkomne, till quantiteten med 180,407 R:dr läder och 29,838 skinn samt i värde med 127,808 R:dr .

Vid de garfveri-fabriker, som ägdes af J. Westin Jacobs Enka samt bolaget Hale Lewin & von Koch i Stockholm bereddtes förstnämnda år de betydligaste quantiteter läder, utgörande vid den förstnämnde fabriken 103,552 R:dr och å den sednare 72,790 R:dr .

Samma år importerades 2,782,329 R:dr oberedda hudar och skinn, eller 662,312 R:dr mindre än den quantitet af sådane varor, som år 1842 infördes. Af beredt läder samt färgade och ofärgade skinn inkommo till Riket 36,197 R:dr , hvilken varumängd understiger importen af dylika fabrikater nästförutgångna år med 34,932 R:dr ; men exporten af lädervaror var, likasom de förra åren, högst ringa och uppgick till endast 150 R:dr .

I sammanhang med uppgiften rörande läderfabrikationen, torde böra omnämnas förhållandet med inhemska saffians-tillverkningarne. Vid de 2:ne fabriker, anlaggde i Stockholm, som åstadkomma denna vara, bereddtes sistlidet år 6,570 st. saffians-skin, hvilken quantitet, värderad till 16,983 R:dr , understeg den året nästförut producerade med 1,719 st. skin. Och var värdet å tillverkningen vid hvarthdera af de bägge verken nära nog lika.

Fabrikerne för åstadkommande af glas. År 1843 tillverkades vid dessa verk, till antalet 15 st., 3,387 kistor taffel- och annat fensterglas, upptagne i värde till 145,538 R:dr samt glaskärl af flerfaldiga slag, hvaribland bouteiller, uppskatade till 221,196 R:dr , eller tillsammans 366,734 R:dr . Fabrikationen af fensterglas minskades, i förhållande till föregående årets, med 987 kistor; och ehuru productionen af glaskärl förstnämnda år ökades, understeg likväl värdet å sam-

mantagne tillverkningen det för fabrikationen år 1842 uppgifna med 21,348 R:dr. Vid Reymyra i Östergöthlands Län och Bromö i Skaraborgs Län hade största quantiteterna af glasvaror blifvit förfärdigade, uppgående i värde å förra stället till 59,298 R:dr och å det sednare till 40,400 R:dr.

Bland glasbruks-idkarne hade 2:ne undfått och innehade sistlidet år förslagslån af Manufactur-Discontfonden, nemligen C. Ramström för bedrifvande af en ändamålsenlig tillverkning af hvitt fenster- och spegelglas vid Sandö glasbruk i Wester-Norrlands Län samt bolaget Wadström och Nygren, såsom ägare af Wenzelholms glasbruk i Calmar Län och Årnäs' glasbruk i Skaraborgs Län, för åstadkommande af den sort bouteiller af engelsk façon, som kan till porter-tappning begagnas. Ramström har sedermera under loppet af innevarande år gjort cession, hvadan fondens fordran kommer att i hans concours bevakas och andra nödige åtgärder i afseende derå att vidtagas. Wadström och Nygren åter, hvilka med bevis från vederbörande Embetsmyndigheter styrkt, att de vid nämnda verk, hvarest år 1843, 400,000 bouteiller blifvit tillverkade, ändamålsenligt bedrifvit ifrågavarande fabrikation, hafva derigenom visat, att de under berörda år fullgjort de vilkor, hvarunder nämnda lån blifvit dem beviljadt.

Samma år införtullades glasvaror af åtskilliga slag för ett värde af 153,123 R:dr, hvilket understiger import-värdet nästförutgångna år med 4,393 R:dr. Importen af bouteiller har under de sednare åren betydligt minskats, men af andre glaseffecter ökats. Exporten åter af glasfabrikater sistlidet år är uppskattad till endast 2,620 R:dr, eller 2,366 R:dr mindre än året förut.

Fabrikerne för åstadkommande af papper. Tillverkningen vid de i Riket inrättade 90 st. pappersbruk utgjorde, år 1843, 223,945 ris papper af åtskilliga slag, samt dessutom en betydlig quantitet papper, beräknad efter vikt eller i stycketal, äfvensom ett stort antal blanketter till Bankens sedlar, alltsammans värderadt till 737,202 R:dr. Vid jemförelse med förhållandet i enahanda afseenden året näst förut, befinnes att sistlidet år fabrikationen af papper, beräknadt i ristal, minskats med 164 ris, samt att värdet å hela tillverkningen understiger det för 1842 års production upptagna med 20,908 R:dr. Bland samtelige pappersbruks-idkarne i Riket åstadkom fabriks-idkaren Sunnerdahl, vid dess i Chri-

stianstads Län anlaggda verk, Klippan kalladt, den största tillverkningen, uppgående till 37,457 ris papper af diverse slag.

För anläggning och ändamålsenligt bedrifvande af en fabrik i Norrköping, till åstadkommande af papper med machinkraft, har Lagmannen Trozelli undfått ett förlagslån af Manufactur-Discontfonden. Och som, enligt Norrköpings fabriksberättelse, vid nyssnämnda verk sistlidet år förfärdigats 13,354 ris papper, samt Hall-Rätten i samma stad intygat att fabriken ändamålsenligt bedrifvits, anser Collegium låntagaren hafva iakttagit de villkor, hvarunder lånet får på bestämd tid innehafvas.

Af utländskt papper infördes sistlidet år för ett värde af 11,842 R:dr, eller 1,522 R:dr mindre än det, hvartill importen af sådan vara år 1842 är uppskattad. Exporten åter af inom Riket beredt papper är upptagen i värde till 63,259 R:dr, hvilket understiger det värde-belopp, som för utfördt papper under sistnämnda år blifvit beräknadt med 18,486 R:dr. Af lump till beredning af papper inkommo endast 278 *L*z.

Oljeslagerierne. Vid de här i landet inrättade 55 fabriker af detta slag tillverkades sistlidet år 153,646 kannor lin- och rof-olja samt 16 kannor kummulin-olja, hvarjemte af råämnet, sedan det blifvit prässadt, erhöles 3,850 *Skz* oljekakor, alltsammans upptaget i värde till 220,815 R:dr. Nämnde production öfversteg den året nästforut åstadkomne, till qvantiteten med 23,132 kannor olja och 402 *Skz* oljekakor samt i värde med 16,161 R:dr.

Vid Handlanden Del Bancos oljeslageri i Götheborgs och Bohus Län prässades förstnämnda år den betydligaste qvantiteten olja, uppgående till 51,700 kannor; hvarjemte må nämnas, att vid ett af Grosshandlanden Sommelius under de sednare åren i Stockholm anlagdt oljeraffinerings-verk, efter en förbättrad method, bereddades och raffinerades olja för ett värde af 46,000 R:dr.

Importen af hamp-, lin- och rofolja utgjorde sistlidet år 243,603 kannor, eller 15,822 kannor mera än hvad af denna vara nästförutgångna år infördes. Exporten af lin- och rofolja, som uppgick endast till 81 kannor, öfversteg likväl utförseln året förut med 73 kannor; men af oljekakor afsattes till utrikes orter

3,418 *Sk*, värderade till 43,477 R:dr eller icke långt ifrån hela productionen deraf sistlidet år.

Samma år införtullades 3,877 tunnor hamp-, lin- och rof-frö, hvilka qvantiteter, oberäknadt ett obetydligt parti af 28 tunnor, som inkom i följd af strandning, understiga 1842 års import med 1,980 tunnor. Exporten åter af sådana varor, hufvudsakligast af linfrö, uppgick till 22,185 tunnor, eller 13,820 tunnor mera än hvad deraf nästförutgångna året utskeppades.

Fabrikerne för tillverkning af porcellaine. Värdet å fabrikationen år 1843 vid de 2:ne i Riket anlaggda porcellaines-bruk Rörstrand i Stockholm och Gustafsberg i Stockholms Län uppgick å förra stället till 97,385 R:dr och å det sednare till 153,330 R:dr, tillsammans 250,715 R:dr. Vid jemförelse med tillverkningsvärdet år 1842, hade fabrikationen vid Rörstrand minskats med ett värde af 5,945 R:dr, men vid Gustafsberg ökats med 2,284 R:dr. Och hafva intressenterne i Gustafsbergs fabrik, hvilka af Manufactur-Discontfonden erhållit ett förlagslån för utvidgande och förbättrande af deras porcellaines-tillverkning, enligt hvad vid hållen besigtning å verket blifvit utrönt, sistlidet år iakttagit de vilkor, hvarunder detta lån blifvit dem meddeladt.

Samma år inkom till Riket efter förtullning 111,084 *Sk* porcellaine, hvilken qvantitet, värderad till 61,129 R:dr, öfverstiger importen året näst förut med 4,020 *Sk*. Exporten af sådan vara uppgick till 19,308 *Sk*, värde 4,868 R:dr, eller 19,088 *Sk* mera än hvad året förut blifvit exporteradt.

Såpsjuderierne. Beredning af såpa verkställdes år 1843 vid 16 st. dertill inrättade verk, hvarest tillverkades 16,447 fjerdingar sådan vara, upptagna i värde till 108,275 R:dr. Fabrikationen öfversteg den år 1842 åstadkomne med 1,446 fjerdingar, och vid de i Stockholm inrättade fabriker af detta slag var den betydligaste qvantiteten såpa beredd.

Importen af nämnde vara utgjorde sistlidet år icke fullt 2 *L**Sk*; hvaremot exporten uppgick till 1,414 *L**Sk*, hvilken dock med 1,612 *L**Sk* understeg utförseln nästförutgångna år.

Fabrikerne för åstadkommande af mechaniska redskap. Med undantag af Motala mechaniska verkstad, hvilken icke, såsom fabriker i allmänhet, lyder un-

der Hall-Rätts eller Collegii inseende, förfärdigades vid öfriga 24 verk af detta slag machinerier och redskap för ett värde af 207,974 R:dr, hvilket understiger det 1842 års fabrikation åsatta med 61,952 R:dr. Och må här upplysningsvis nämnas att, enligt hvad Collegium särskildt inhemtat, tillverkningarne sistförflutna år vid Motala mechaniska verkstad blifvit uppskattade till 160,300 R:dr. De fabriker af nämnda slag, hvilka sistlidet år lemnat de betydligaste tillverkningarne, voro det i Nyköping inrättade mechaniska faktori, som drifves af ett bolag, hvarrest fabrikationen uppgick till ett värde af 99,891 R:dr, samt Mechanicus Malcolms fabrik i Norrköping, der tillverkningen är uppskattad till 49,270 R:dr. Den sistnämnde, som undfått och innehade förlagslån af Manufactur-Discontfonden för ändamålsenligt bedrifvande af sin machin-fabrik, har styrkt att det vilkor, hvarunder lånet blifvit meddeladt, behörigen iakttagits. Intressenterne i Nyköpings faktori-bolag, hvilka äfven innehafva förlagslån ur nämnde fond, hafva deremot under loppet af detta år varit föränlätne göra cession. Fondens fordran är i concursen behörigen bevakad och faktoriet bedrifves tills vidare af concursmassan.

Importen sistlidet år af machiner och redskap är upptagen i värde till 44,029 R:dr, hvilket understiger införsels-värdet å sådana varor året näst förut med 66,660 R:dr. Exporten åter af dylika tillverkningar är uppskattad till 8,514 R:dr, eller 11,483 R:dr mindre än sistnämnda år.

Porter-fabrikationen. Vid Grosshandlanden D. Carnegies utmed Götheborg anlaggda porter-bryggeri, hvilket är det enda privilegierade verk af detta slag i Riket, tillverkades sistlidet år 1,300 oxhöfden samt 453,000 hel- och 300.000 halfbouteiller porter, alltsammans värderadt till 175,500 R:dr. Fabrikationen öfversteg den nästförutgångna år åstadkomne med 100 oxhöfden, 115,500 hel- och 75,000 halfbouteiller sådan vara, hvadan äfven värdet å hela productionen är upptaget till 31,312 R:dr mera än det, som för sistnämnda års tillverkning blifvit beräknadt.

Af porter och andra ölsorter införtullades år 1843 3,479 kannor, eller 1,158 kannor mera än år 1842. Exporten åter af sådana varor, hvaribland hufvudsakligast porter, utgjorde 44,926 kannor, hvilka quantiteter understiga de nästförutgångna året utförda med 16,583 kannor.

Tillverkningarne vid alla öfrige, här förut icke omnämnde fabriks- och manufactur-inrättningar, utgörande till antalet 1,195 st., hvilka, såsom varande af mindre omfattning, Collegium, till undgående af ökad vidlyftighet, icke ansett nödigt att här specifikt upptaga, hafva år 1843 uppgått till ett sammanräknadt värde af 974,610 R:dr, hvilket öfverstiger värdet å dessa verks production år 1842 med 63,112 R:dr.

Utom de fabrikanter, hvilka, såsom innehåfvare af förlagslån af Manufactur-Discontfonden blifvit här ofvanföre uppgifne, hafva jemväl följande idkare, till följd af Eders Kongl. Majts Nådiga Resolutioner, undfått och under loppet af sistlidet år innehaft så beskaffade lån af nämnde fond, nemligen: J. E. Cardon, för inrättande i Stockholm af ett lithografiskt tryckeri efter förbättrad method; Fabriks-idkarne P. W. och J. T. Berg, för deras vid Nääs egendom i Elfsborgs Län gjorda anläggningar af mechaniskt bomulls-spinneri, väfveri-fabriker af åtskilliga slag, mekanisk verkstad och fabrik för tillverkning af kardläder; Benjamin Fyhn, för hans i Skellefteå socken af Westerbottens Län för beredning af terpentin, hartz och kimirök inrättade fabrik, hvarest nödiga råämnen kunna af denna landsorts fattiga allmoge afsättas; Bleckslagaren J. Rippe i Christianstad, för hans fabrikation af ett nytt slags spritlampor: Bruks-idkaren A. Zethelius, för de af honom vid Nyby bruk i Nyköpings Län anläggda valsverk för ästadkommande af ämnesjern för manufacturerne m. m.; Fabriks-idkaren C. G. Mineur, för en inrättning till tryckning med oljefärg å mattväfnader, samt Hofmarskalken, Grefve N. Bark, för hans fabrik i Malmö till beredande af ett kaffe-surrogat utaf hvitbetor; och får Collegium, i afseende härå, i underdånighet anmäla, att Cardon, P. W. & J. T. Berg, Fyhn, Rippe, Zethelius och Mineur, enligt vederbörande Embetsmyndigheters efter hållne besigtningar meddellda betyg, under år 1843 ändamålsenligt vidmakthållit deras fabriker och dels ökat tillverkningarne, dels bibehållit desamma vid enahanda ståndpunkt som under nästföretgånga år, samt sålunda fullgjort de vilkor, som vid länens meddelande blifvit dem foreskrifna, äfvensom Grefve Bark, hvilken flyttat sin fabrik för beredning af hvitbetskaffe ifrån Malmö till egendomen Sophielund, medelst utdrag ur sin anteckningsbok öfver tillverkningen af hvitbetskaffe, hvil-

ket utdrag blifvit af trovärdige män bestyrkt, sökt visa, att han sistnämnda år beredt 12,471 karduser af nämnde vara.

I enlighet med hvad Collegium sälunda, rörande inhemska fabriksnärin-
garne här förut i underdånighet uppgifvit och ofvan åberopade Tabell (Lit. A.)
jemväl närmare upplyser, täcktes Eders Kongl. Majt i Nåder inhemta, att sam-
mantagna värdet å de år 1843 åstadkomne fabriks- och manufactur-tillverkningar
utgjort R:dr 16,336,468.

Om derifrån drages det i Collegii förra berättelse och nyss-

nämnde tabell uppförda värde å de år 1842 inom Riket

tillverkade fabrikater R:dr 15,055,576.

så uppkommer en summa af R:dr 1,280,892,

hvarmed productions-värdet år 1843 öfverstigit den värdesumma, hvartill 1842
års tillverkningar blifvit uppskattade; och som denna värde-tillökning, hvilken
 varit vida betydligare än under något år tillföre, icke uppkommit i följd af
 förhöjda priser å tillverkningarne, utan, på sätt här förut visadt är, i allmän-
 het härleddt sig från en åstadkommen motsvarande större varumängd, hvilken
 väl till hufvudsaklig del sträckt sig till klädes, socker och bomullsgarns pro-
 ductionen, men äfven, ehuru i mindre mahn, till flera andra fabrikationer; så
 kan deraf med säkerhet den slutsats dragas, att idkarne af fabriks- och manu-
 factur-handteringarne i allmänhet med drift och verksamhet omfattat deras yr-
 ken och att samma näringar, i det hela taget, under sistlidet år vunnit en
 märkelig tillväxt och förkofran.

Uppå antalet af de fabriker, till hvilkas anläggande Collegium år 1843 ut-
 färdat tillståndsbref, äfvensom å de patenter å här i Riket okända uppfinningar,
 hvilka Collegium samma år meddelat, får Collegium i underdånighet bifoga för-
 teckningar (Lit. B och C).

*2:o Väfveri-näringen, så vidt den utgör föremål för den enskilde hus-
 fliten jemte andra husslöjder.*

Enligt hvad Collegium uti dess förut afgifna underdåniga Årsberättelser
 ådagalagt, utgör väfnads-industrien, utöfvad i enskilda hushåll, ett viktigt bidrag
 till

till folkets bergning och välstånd i åtskilliga delar af Riket. Denna näring har ock, under en sednare förfluten tiderymd, i vissa orter betydligt tilltagit i förkofran, och Collegium får nu i underdånighet, på sätt som följer, visa, att detta tillfredsställande förhållande äfven år 1843 inträffat.

Så vidt de från Tullkamrarne i Borås och Ulricæhamn inkomna uppgifter på qvantiteten af i orten åstadkomne och afstämplade samt till andra delar af Riket förpassade väfveri-varor föranleda, har tillverkningen inom Elfsborgs Län sistlidet år utgjort:

af bomullsväfnader	6,555,862 alnar.
„ linneväfnader, bestående af lärft, dräll och holstervar . .	123,808 d:o
„ blaggarns- och andra grofva blångarns-väfnader	642,335 d:o
„ ylle, bestående af vadmals- och etoffs-väfnader	1,005,848 d:o
„ diverse blandadt slag	8,274 d:o
Summa	8,336,127 alnar.

Hvartill komma:

Band, diverse slag	591,184 alnar.
Dukar, hufvudsakligen af bomull	567,630 st.
Täcken, mössor och tröjor	10,914 st.
Strumpor och vantar	5,497 par.

Vederbörande Kronofogdar i Rikets Län hafva väl uppgifvit förhållandet med väfveri-slöjden inom deras fögderier under loppet af år 1843, hvaraf synes, att såsom hittills i de flesta hushåll förfärdigats ylle- och linne-väfnader för deras egna behof; men som flere af desse tjenstemän, i afseende på beloppet af de qvantiteter väfnader, hvilka derutöfver från flera orter afyttrats till andra delar af landet, dels åberopat hvad de uti deras rapporter i detta ämne för år 1842 anført, dels förmålt sig icke hafva varit i tillfälle att med någorlunda bestämdhet bedöma huru mycket af tillverkningarne sistlidet år blifvit afyttrade, ehuru försäljning skett af betydliga qvantiteter; så anser Collegium, vid sådana förhållanden, utan fara för misstag kunna antagas, att åtminstone enahanda qvantiteter väfnader, som för år 1842 äro uppgifne, blifvit äfven år 1843 i de sär-

skilda Länen, med undantag af Elfsborgs Län, hvarom här ofvan förmäles, tillverkade och till andra orter afsatte, uppgående till . . . 2,803,292 alnar. Sammanläggas dessa qvantiteter med de i Elfsborgs Län åstad-

komne eller	8,336,127 d:o

hvilken varumängd öfverstiger den i samma Län år 1842 till-

verkade med 1,244,453 alnar; så uppkommer en summa af 11,139,419 alnar husväfnader, som år 1843 blifvit förfärdigade och från tillverknings-orterne till andra ställen afyttrade.

Såsom premier för de i Wester-Norrlands Län år 1842 väfda finare lärfter, har år 1843 blifvit af de till manufacturernes befrämjande anslagna medel utbetald en summa af 3,658 R:dr — 3 rst. banco, hvilken med 850 R:dr 25 sk. 6 rst. understiger det belopp, som nästförutgångna år till samma ändamål utgick.

Hvad öfriga husslöjder angår, så är, med undantag af tillverkningen utaf gröfre åkerbruks-redskap, hvilka på de flesta ställen af allmogen sjelf, med något biträde, för sitt behof förfärdigas, arbetsskickligheten i hvarje särskild slöjdegren gemenligen inskränkt inom vissa landsorter eller socknar; och förhåller sig härmed, enligt vederbörandes uppgifter, på enahanda sätt, som under de sednast framflutna åren, så, att de slöjder, hvilka under en längre tiderymd på dessa ställen idkats, derstädes fortfarande blifvit bibehållne och fortsatte, utan att hafva i någon anmärkningsvärd mån hvarken af- eller tilltagit. Bland sådana slöjder, hvilka alla såsom binäringar utöfvas, må nämnas: tillverkning af kardor, möbler, åkdon, trädkärl, skor och stöflor, väfskedar, ur och klockor, såll af alla slag, små spik och nubbs samt häcklor m. m., hvilka tillverkningar ej sällan med mycken skicklighet förfärdigas och till icke obetydliga belopp afyttras.

3:o *Handtverkerierne.* Enligt hvad Collegium i dess underdåniga berättelser för de föregående åren anmält, äro handtverkarne icke pligtige att uppgifva qvantiteten och värdet af deras tillverkningar, och Collegium är sålunda icke i tillfälle att, i afseende på denna näring, för år 1843 meddela några närmare eller fullständigare upplysningar, än hvartill i underdånighet bifogade sammandrag under Litt. D, E, F, G, föranleda. Utaf dessa sammandrag inhemtas: att antalet af Handtverksmästare i städerna berörda år utgjort 5,949, af deras Gesäller 5,661, af Lärlingar 7,065 och af andre vid handtverken skattskrifne

arbetare 636, tillsammans 19,311 i och för handtverken använde personer: att idkare af sådana stadsmanna-handteringar, hvilka egentligen hvarken kunna hänföras till handel, fabriks-rörelser eller handtverk, uppgått till ett antal af 4,099, och deras arbetare till 3,876 eller sammanräknadt 7,975 personer: att antalet af samtelige gerningsmän eller socken-handtverkare å landet utgjort, af mästare 11,092 och af deras lärlingar 8,217, eller tillhopa 19,309 personer; samt att den bevillning till Kongl. Majt och Kronan, hvartill handtverkarne i Rikets städer och idkare af andra handaslöjder derstädes blifvit år 1843 i och för rörelsen taxerade, utgjort för de förra 90,301 R:dr och för de sednare 27,077 R:dr. Vid jemförelse häraf med förhållandet i enahanda afseenden år 1842 finnes, att år 1843 antalet af de i och för handtverken i städerna anställda personer blifvit ökadt, af mästare med 44, af gesäller med 71, af lärlingar med 99 samt af andre vid handtverken begagnade arbetare med 73 eller tillsammans med 287: att af dem, som idka sådana handteringar, hvilka ej kunna betraktas hvarken såsom fabriker eller handtverk, antalet af mästare blifvit minskadt med 49, men af deras vid arbetet egentligen anställda betjente ökats med 24: att antalet af socken-handtverkare eller gerningsmän å landet ökats, af mästare med 434 och af deras lärlingar med 368, samt att den bevillning, handtverkarne och öfrige omförmälde idkarne i städerna för samma år erlagt, understiger den år 1842 debiterade, för handtverkarne med 723 R:dr och för de öfrige idkarne med 312 R:dr.

Af slöjdevaror, i Tull-taxan ej specificerade, exporterades sistlidet år för ett värde af endast 2,363 R:dr, hvilket understiger värdet å exporten af så beskafade tillverkningar år 1842 med 13,580 R:dr.

Collegium frambärdar med djupaste vördnad,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
undersåter och tjenare,

C. D. SKOGMAN.

E. W. BRANDEL.

Stockholm den 23 December 1844.

L. S.
O. U. Hedblad.

Lit. A.

Jemförelse-Sammandrag

för åren 1842 och 1843.

General-Sammandrag öfver de vid Manufacturierne befintliga Stolar och Arbetare samt Tillverkningsvärde för nedanskrifna år.

	År 1842.				År 1843.			
	Fabriker.	Stolar.	Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Stolar.	Arbetare.	Tillverkningsvärde.
Bomulls- och Linne-								
Fabriker	43	883	1,138	508,608	39	820	1,081	478,786
Band- do	11	77	101	46,394	12	78	100	55,474
Klädes- do	124	698	4,009	4,482,948	132	751	4,600	5,090,626
Etoffs- do	6	16	22	23,431	6	19	24	19,353
Siden- do	17	451	660	621,495	16	415	627	638,868
Silkes-Rederier	12	—	21	25,200	12	—	16	25,200
Segelduks-Fabriker . .	11	198	613	297,784	10	189	610	271,426
Strump- do	22	129	174	35,962	24	149	199	36,719
Cattuns-Tryckerier . .	15	—	152	91,539	20	—	117	77,943
Färgerier	334	—	997	476,182	333	—	1,011	469,057
Glasbruk	14	—	671	388,082	15	—	682	366,734
Porcelläinesbruk . . .	2	—	500	254,376	2	—	507	250,715
Parfumeri-Fabriker . .	18	—	19	23,559	18	—	19	17,238
Pappersbruk	87	—	1,112	758,110	90	—	1,077	737,202
Såp-Sjuderier	15	—	32	104,440	16	—	36	108,275
Sockerbruk	25	—	509	2,833,062	24	—	487	3,168,372
Sallians-Fabriker . . .	3	—	11	24,307	2	—	7	16,983
Tobaks- do	85	—	974	1,206,722	80	—	888	1,196,548
Ur- do	152	—	254	38,262	154	—	269	37,912
Läder- do	296	—	795	683,626	309	—	833	811,434
Oljeslagerier	50	—	100	204,654	55	—	118	220,815
Vaxljus-Fabriker . . .	6	—	11	31,881	4	—	8	22,687
Mechaniska Ull- och								
Bomulls-Spinnerier	8	—	832	724,204	10	—	932	999,773
Repslagerier	31	—	114	82,149	30	—	98	68,655
Porter-Bryggeri	1	—	50	144,188	1	—	85	175,500
Mechaniska Redskaps-								
Fabriker *	21	—	502	269,926	24	—	478	207,974
Ättike-Bryggerier . . .	30	—	53	31,492	29	—	53	28,373
Diverse mindre Fa-								
briker	863	—	2,152	642,993	924	—	2,313	737,826
Summa	2,302	2,452	16,578	15,055,576	2,391	2,421	17,275	16,336,468

* Härförutan Motala Mechaniska Verkstad — 236,610. — 160,300.

Vid nedanskrifne Fabriker har under loppet af åren 1842 och 1843 blifvit tillverkadt, nemligen:

		År 1842.	År 1843.
<i>Bomulls- och Linne-Väfnads-Fabriker:</i>			
Bomullslärfv och Cattun	alnar	475,420	403,582
Dukar	stycken	145,469	105,108
Bomullstyg	alnar	978,102	864,046
Parcum	d:o	1,399	1,451
Gingang	d:o	99,417	53,907
Diverse Bomulls- och Linne-Väfnader . . .	d:o	40,800	37,376
d:o d:o d:o	stycken	1,604	21,158
<i>Band-Fabriker:</i>			
Siden-Band	stycken	28,063	36,127
d:o	alnar	1,758	1,550
Bomulls-Band	stycken	23,583	25,888
d:o	alnar	960	500
Ylle-Band	stycken	100	—
d:o	alnar	960	9,000
Snören	stycken	9	13
d:o	alnar	8,000	—
<i>Klädes-Fabriker:</i>			
Fint Kläde	alnar	273,332	368,510
Medelfint d:o	d:o	278,038	293,007
Groft d:o	d:o	142,227	227,905
Diverse Väfnader	d:o	150,180	66,787
d:o d:o	stycken	3,606	1,006
<i>Etoffs-Fabriker:</i>			
Flanell, hel- och half-ylle	alnar	16,415	11,824
Flaggduk	d:o	13,357	22,802
Mattväfnad	d:o	1,962	714

		År 1842.	År 1843.
<i>Siden-Fabriker:</i>			
Taft	alnar	33,496	34,257
Satin	d:o	42,010	21,195
Flor	d:o	2,985	4,087
Dukar	stycken	141,296	151,607
Diverse Väfnader	alnar	86,471	74,985
d:o d:o	stycken	2,722	2,103
<i>Segelduks-Fabriker:</i>			
Segelduk	alnar	503,952	119,846
Tältduk	d:o	21,934	351,456
Buldan	d:o	9,109	8,936
<i>Cattuns-Tryckerier:</i>			
Cattun och Möbel-Sitz	alnar	107,239	103,184
Shawlar och Dukar	stycken	153,763	123,417
Diverse tryckta tyger	alnar	1,947	4,537
d:o d:o d:o	stycken		38
<i>Pappers-Bruk:</i>			
Regal-, Imperial- och Median-Papper . . .	Ris	837	238
Post-	d:o d:o	7,263	6,771
Velin-	d:o d:o	5	5
Skrif- och Concept-	d:o d:o	101,777	93,395
Tryck-	d:o d:o	46,545	45,092
Cardus-	d:o d:o	11,666	12,025
Maculatur- och Grå-	d:o d:o	47,717	46,596
Socket-	d:o d:o	1,029	2,158
Diverse sorter	d:o d:o	7,270	17,665
d:o d:o	d:o lispund	8,065	9,980
d:o d:o	d:o stycken	5,178,194	4,684,106

	År 1842.	År 1843.
Diverse sorter Papper rullar	251	316
d:o d:o d:o bundtar	731	—
Såp-Sjuderier:		
Såpa fjerdingar	15,001	16,447
Socker-Bruk:		
Kanarie- och Raffinad-Socker skålpund	5,702,838	6,105,213
Melis- d:o d:o	1,631,598	1,900,534
Lump- och Puder- m.m. d:o d:o	956,252	1,184,859
Candi- d:o d:o	122,687	74,528
Kak- d:o d:o	1,003,506	1,026,669
Candi-, Mellan och Brun Sirup. d:o	3,713,079	4,125,917
Tobaks-Fabriker:		
Cardus-Tobak skålpund	871,832	853,776
Bref- och Lös-Tobak samt Cigarrer . . . d:o	42,753	46,490
Rull- och Press-Tobak samt Pickanell . . d:o	778,861	758,796
Snus d:o	2,450,918	2,422,787
Saffians-Fabriker:		
Saffians-Skinn stycken	8,289	6,570
Oljeslagerier:		
Kummin-Olja Kannor	75	16
Lin-Olja d:o	98,392	115,701
Rof- d:o d:o	32,063	37,945
Oljekakor skeppund	3,448	3,850
Mechaniska Bomulls-Spinnerier:		
Bomullsgarn skålpund	1,092,772	1,733,253

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Statistiska Contor d. 12 November 1844.

A. J. Lönnerberg.

Lit. B.

**Förteckning å de Fabriks-anläggningar, för hvilka Tillstånds-
bref blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium
utfärdade år 1843.**

Band-Fabriker	2.
Barnskomakerier	9.
Bomulls- och Linne-Fabriker	3.
Brandsprutor, Mech. Verkstad för tillverkning af	1.
Cattuns-Fabriker	2.
Chemiska Fabriker	2.
Chemiska eld-don, eller s. k. frictions- och tändstickor, Fabriker för till- verkning af	6.
Cigarr-Fabriker	8.
Eau de Cologne, Luktvatten och Parfumeri-Fabriker	3.
Färg-trä, Fabriker för förmalning af	2.
Färgerier	16.
Garfverier	20.
Hattfabriker	3.
Handskfabrik	1.
Korg-arbeten, Fabrik för tillverkning af	1.
Krukmakare-arbeten, Fabrik för tillverkning af	1.
Klädes- och Ylle-Fabriker	10.
Klädes-renovering, Fabriker för	3.
Lackfabriker	3.
Mechaniska arbeten af Jern, Stål, Bronz, Metall m. m., Fabriker för till- verkning af	4.
Musikaliska Instrumenter, Fabrik för tillverkning af	2.

Transport 102.

	Transport	102.
Målare-arbeten, Fabrik för tillverkning af	1.	
Nålfabrik	2.	
Ornaments-Bildthuggeri	1.	
Paraplyer, Parasoller och Käppar, Fabrik för tillverkning af	1.	
Pottaske-Sjuderier	2.	
Repslagerier	4.	
Siden-Fabriker	4.	
Silkes-Rederi	1.	
Skepps-Varf	1.	
Socket-Fabrik	1.	
Spegel-Fabriker	3.	
Snickeri-Fabriker	2.	
Såp- och Tvål-Fabrik	1.	
Tapet-Fabrik	8.	
Tobaks- och Snus-Fabriker	11.	
Tryckerier	2.	
Tumstocks-Fabrik	1.	
Ur-Fabriker	7.	
Vagn-Fabriker	3.	
Vaxduks-Fabrik	1.	
Ättike-Fabriker	10.	
		Summa 169.

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Canzli den 23 December 1844.

Johan Hoffman.

Lit. C.

Förteckning

å **Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium utfärdade år 1843.**

- BUSSE, THOMAS, från Hamburg, samt Danske undersåten JOSEPH OWEN, den 3 Februari, under 5 år, å förbättringar af sättet att tillverka Filtkläden, äfvensom af den dertill erforderliga machin.
- BORUM, J. A., Dansk undersåte, den 3 Februari, under 8 år, å en uppfinning att å Väderqvarnar refva seglen, medan de äro i gång, utan att först qvarnens fart behöfver hämmas.
- STENBERG, P., Vice-Consul, den 8 Februari, under 7 år, å en i England uppfunnen, här i Riket obegagnad, Smides-method.
- LAMM, JACQUES, Fabriks-idkare, den 16 Februari, under 4 år, å en utomlands bruklig, här i Riket obegagnad, Reparations-stege.
- EKMAN, G., Bruks-idkare, den 4 Mars, under 10 år, å af honom uppfunnen, förut okänd och obegagnad, konstruktion af Flamm-ugnar för frambringande af hög värmegrad, såsom för puddling, vällning och andra metallurgiska operationer nödigt.
- MUNCKTELL, THEOFR., Directeur, d. 7 Mars, under 8 år, å af honom uppfunnen förbättrad konstruktion af Ångmaskiner.
- DIXON, ABRAHAM, Belgisk undersåte och Borgare i Brüssel, d. 9 Mars, under 5 år, å ett sätt att verkställa insaltning och förvaring af kött och andra animaliska födoämnen.
- GYLLENSWÄRD, C. G., Under-Lieutenant, d. 10 Mars, under 8 år, å af honom uppfunnen Dubbelplog och Dubbelårder med stång och förställare.
- STOLLÉ & LUNDBLAD, Bolag, d. 21 Mars, under 6 år, å en till förfining af gröfre och finare klädesvaror erforderlig, af dem uppfunnen Apparat eller Manipulations-inrättning.

- HULTMAN, A. J., Fabriks-idkare, d. 17 Maj, under 6 år, å ett sätt att böja hjulringar kalla och uti samma stycke, förmedelst en så kallad hjulbeslagsbäcknings-machin.
- WALLSTRÖM, CARL, Machinist, d. 17 Maj, under 6 år, å en flyttbar stenborrnings-machin af ny uppfinning.
- BAGGE & Cii, J. C., Fabriks-Bolag, d. 26 Maj, under 6 år, å ett nytt slags eldon för kemiska tändstickor.
- OHLSSON, J., Bränneri-Inspektor, den 29 Maj, under 5 år, å så kallade Pannthermometrar.
- WALLIS, A., Sockerbruks-idkare, d. 30 Maj, under 6 år, å en apparat för sockerlösning och sirups drifvande genom benkol och för förnyande af kolens brukbarhet.
- FAHLMAN, F. J., Fransk Vice-Consul i Stockholm, d. 13 Juni, under 5 år, å ett i Frankrike uppfunnet sätt att tillverka så kallad filtkläde-drap feutré.
- BOGREN, P. G., d. 29 Juni, under 4 år, å ett sätt att tillverka och kröka stöfvelskaft.
- HÖRNER, C. A., Lieutenant i Arméen, d. 3 Juli, under 5 år, å en förbättring af så kallade frictions- eller stryk-stickor.
- BAGGE, J. S., Andre Lärare vid Bergs-Skolan i Fahlun, Professor, den 4 Juli, under 10 år, å ett af honom uppfunnet balance-afvägnings-instrument.
- WAHRENDORFF, M., Friherre, Hof-Marskalk m. m., d. 5 Juli, under 8 år, å en förbättring af hans äldre uppfinning att genom drufvan eller kammaren ladda kanoner och alla slags andra eldvapen.
- BAKER, ERIC, Engelsk undersåte, den 1 Augusti, under 6 år, å en i England upfunnen lysnings-apparat: The Pelletan Light.
- HERMANSSON, PETTER, d. 1 Augusti, under 8 år, å en machin till sönderskärning af kött.
- NORDENSKIÖLD, NILS, Öfver-Intendent, d. 4 Augusti, under 8 år, å ett sätt att genom ångrostning befria jernmalm från svafvel m. m.
- LIDSTRÖM, J. M., d. 10 Augusti, under 8 år, på ett nytt sätt att begagna strömsnurra på horisontel axel.

- KEILLER, ALEX., Fabriks-idkare, den 24 Augusti, under 5 år, på en förbättrad konstruktion af Witelaws vattenhjul.
- METZGER, F., Handlande, d. 21 September, under 8 år, å i Frankrike uppfunna apparater för lysning.
- ZETHELIUS, A., Bruks-idkare, d. 25 September, under 8 år, å en ny konstruktion af puddlings-ugn.
- ARWIDSSON, A. J., Kongl. Bibliothekarie, d. 6 October, öfverlåtelse af det P. Finkenbergs d. 3 October 1842 tillagda Patent å förbättrade rodd-machiner.
- SJÖSTRAND, J. W., Bryggare, d. 13 October, öfverlåtelse af det Bryggaren J. J. Westmans d. 24 Mars 1841 meddelade Patent å så kallad Ferment de Poche eller förbättrade slag af prässjäst.
- BACHMAN, CH., Vice-Consul, d. 17 October, under 8 år, å ett nytt sätt att begagna ånga för trankokning af sill.
- BAGGE, J., d. 28 October, öfverlåtelse af det J. Rayners under d. 31 Maj 1842 meddelade Patent å en inrättning att tvätta lump.
- DIXON, ABR., Handlande, Belgisk undersåte, d. 2 November, under 8 år, å ett sätt att bereda gödnings-ämne för jordbruket.
- BERGMAN, L., Grosshandlare, d. 9 November, under 8 år, å en särskild inrättning för uppvärmning af sockerlösning, innan denna nedrinner i afdunstnings-paunan.
- SELENIUS, C. L., Källarmästare, d. 20 November, öfverlåtelse af det, Bryggaren J. J. Westmans under d. 24 Mars 1841 meddelade Patent å Ferment de Poche eller prässjäst.
- KEILLER, ALEX., Fabriks-idkare, d. 28 November, under 9 år, å en uppfinning att bereda lysgas af näfver.
- KEILLER, ALEX., Fabriks-idkare, d. 28 November, under 6 år, å ett förbättrade slag af hackelse-machiner.
- AUBERT, VICTOR, Fransk undersåte, d. 30 November, under 5 år, å ett sätt att, förmedelst ett slags lut, som åstadkommer gäsning, bereda ett för jordbruket tjenligt gödnings-ämne.

SÖDERSTRÖM, AUG., Medicinæ-Doctor, d. 11 December, under 5 år, å en machin att genom hastig rörelse åstadkomma torkning af ull, bomull samt tyger.

MECKENHEIM, LOUIS NICOLAS, den 19 December, under 8 år, på åtskilliga förbättringar vid jernstillverkning.

SJÖSTRÖM, J. J., Sadelmakare, d. 19 December, under 8 år, å ett slag af honom förfärdigade nitade sprutslangar.

WEILBACH, JOHN, d. 19 December, under 10 år, å flytande och flyttbara skeppsdockor.

NOÛE DE, VALERIENS LOUIS CHARLES, Fransk undersåte, d. 29 December, under 5 år, å i Sverige okänt sätt att bereda Säkerhets-blanketter till alla slags handlingar.

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Canzli d. 23 December 1844.

Johan Hoffman.

Lit. D.

Sammandrag af de från Magistraterne till Kongl. Commerce-Collegium inkomna Förteckningar öfver Handtverkare med deras Gesäller, Lärlingar och andra vid arbetet skattskrifne personer för år 1843.

	Mästare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andra vid Handt- verket skattskrifne personer.
Alingsås	40	28	22	5
Arboga	63	41	34	2
Askersund	36	12	17	—
Borgholm	38	5	4	—
Borås	69	37	45	—
Calmar	105	66	121	—
Carlshamn	115	60	154	—
Carlskrona	157	125	268	—
Carlstad	79	68	54	—
Christianstad	108	118	177	8
Christinehamn	57	35	51	—
Cimbritshamn	38	28	49	—
Eksjö	65	36	70	—
Engelholm	45	33	16	—
Enköping	107	29	33	—
Eskilstuna	50	45	53	—
Fahlun	71	79	58	—
Falkenberg	43	23	15	—
Fahlköping	18	16	8	—
Transport	1,304	884	1,249	15

	Mästare.	Gesäller.	Läringar.	Andra vid Handt- verket skattskrifne personer.
Transport	1,304	884	1,249	15
Gefle	127	103	144	12
Grenna	23	6	17	—
Götheborg	200	382	362	44
Halmstad	68	51	47	2
Haparanda	16	5	12	—
Hedemora	44	20	11	—
Helsingborg	91	55	120	5
Hernösand	47	29	42	4
Hjo	30	11	22	—
Hudiksvall	52	39	38	—
Jönköping	108	66	148	—
Kongsbacka	23	10	5	5
Kongelf	20	11	5	1
Köping	58	32	46	2
Laholm	52	21	13	—
Landskrona	51	21	47	12
Lidköping	66	35	55	—
Lindesberg	19	11	—	—
Linköping	122	116	196	19
Luleå	36	3	16	—
Lund	104	85	177	—
Malmö	137	252	266	—
Mariestad	26	13	18	—
Transport	2,824	2,261	3,056	121

						Mästare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andra vid Hand- verket skatsskrifne personer.
Transport						2,824	2,261	3,056	121
Mariefred	.	.	.	.	.	53	32	31	—
Marstrand	.	.	.	.	.	9	4	1	—
Nora	.	.	.	.	.	27	15	13	—
Norrköping	.	.	.	.	.	143	241	262	24
Norrtelje	.	.	.	.	.	50	22	35	—
Nyköping	.	.	.	.	.	77	78	73	12
Philipstad	.	.	.	.	.	22	19	16	—
Piteå	.	.	.	.	.	30	7	16	1
Sala	.	.	.	.	.	60	18	32	—
Sigtuna	.	.	.	.	.	19	5	10	—
Skanör	.	.	.	.	.	3	—	—	—
Skara	.	.	.	.	.	28	14	11	—
Skenninge	.	.	.	.	.	26	15	15	5
Sköfde	.	.	.	.	.	32	3	16	1
Strengnäs	.	.	.	.	.	25	20	27	—
Strömstad	.	.	.	.	.	26	10	14	—
Stockholm	.	.	.	.	.	978	1,889	2,106	420
Sundsvall	.	.	.	.	.	86	45	48	—
Säther	.	.	.	.	.	24	14	18	—
Söderhamn	.	.	.	.	.	75	48	46	4
Söderköping	.	.	.	.	.	40	18	14	5
Södertelje	.	.	.	.	.	35	25	33	15
Sölvitsborg	.	.	.	.	.	66	34	62	—
Transport						4,758	4,837	5,955	608

					Mästare.	Gesäller.	Lärjngar.	Andra vid Handt- verket skattnifne personer.
Transport					4,758	4,837	5,955	608
Thorshälla					14	5	10	—
Trosa					21	11	8	1
Uddevalla					64	56	60	—
Ulricehamn					31	6	12	—
Umeå					30	8	20	—
Upsala					124	157	230	—
Wadstena					41	23	40	—
Warberg					46	23	29	7
Waxholm					28	13	—	—
Wenersborg					64	50	50	—
Westervik					55	23	38	—
Westerås					98	75	103	—
Wexiö					93	43	61	8
Wimmerby					56	23	20	—
Wisby					92	34	103	—
Ystad					118	132	135	—
Åmål					54	28	40	3
Örebro					112	96	134	6
Öregrund					8	1	2	—
Östersund					6	2	1	—
Östhammar					36	15	14	3
Summa					5,949	5,661	7,065	636

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Statistiska Contor d. 12 November 1844.

A. J. Lönnerberg.

Lit. E.

Sammandrag af de från Magistraterne till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver Idkare af sådana näringar, som ej kunna bestämdt hänföras till handel eller handtverk och icke heller lyda under Hall-Rätt, år 1843.

	Idkare.	Beljening i och för näringen.	Andra i och för näringen mantals-skrifne personer.
Alingsås	11	4	7
Arboga	22	8	—
Askersund	5	7	2
Borgholm	18	3	—
Borås	24	29	3
Calmar	62	29	26
Carlshamn	67	12	—
Carlskrona	33	41	7
Carlstad	32	10	—
Christianstad	59	38	22
Christinehamn	21	3	—
Cimbritshamn	36	15	—
Eksjö	18	2	—
Engelholm	9	4	—
Enköping	30	12	—
Eskilstuna	17	20	—
D:o Manufacturister	235	328	455
Fahlun	22	6	—
Falkenberg	7	1	—
Transport	728	572	522

	Idkare.	Betjening i och för näringen.	Andra i och för näringen mantals-skrifne personer.
Transport	728	572	522
Falköping	10	10	—
Gefle	234	15	30
Grenna	6	3	—
Götheborg	127	56	11
Halmstad	14	5	—
Haparanda	2	2	1
Hedemora	8	1	2
Helsingborg	56	51	4
Hernösand	11	7	11
Hjo	3	3	2
Hudiksvall	126	3	—
Jönköping	28	25	4
Kongsbacka	4	2	—
Kongelf	7	4	—
Köping	13	3	2
Laholm	2	1	—
Landskrona	38	44	1
Lidköping	14	14	—
Lindesberg	9	2	—
Linköping	57	48	12
Luleå	1	1	—
Lund	45	51	—
Malmö	96	112	—
Mariefred	5	4	—
Transport	1,644	1,039	602

	Idkare.	Beljening i och för näringen.	Andra i och för näringen mantals-skrifne personer.
Transport	1,644	1,039	602
Mariestad	9	5	—
Marstrand	6	5	—
Nora	14	3	—
Norrköping	133	78	—
Norrtelje	37	2	—
Nyköping	38	3	8
Philipstad	10	1	—
Piteå	3	2	2
Sala	12	4	14
Sigtuna	7	1	—
Skanör	2	—	—
Skara	11	3	3
Skenninge	19	11	5
Sköfde	8	—	—
Strengnäs	14	2	5
Strömstad	3	2	—
Stockholm	1,367	1,074	515
Sundsvall	127	4	—
Säther	4	3	—
Söderhamn	78	38	28
Söderköping	13	11	—
Södertelge	24	5	—
Sölvitsborg	26	3	2
Thorshälla	6	4	—
Transport	3,615	2,303	1,184

	Idkare.	Bejering i och för näringen.	Andra i och för närigen mantals- skrifne personer.
Transport	3,615	2,303	1,184
Trosa	35	—	14
Uddevalla	15	16	—
Ulricehamu	8	1	—
Umeå	6	4	4
Upsala	60	83	44
Wadstena	17	6	—
Warberg	8	6	—
Waxholm	41	6	—
Wenersborg	18	17	3
Westervik	11	9	2
Westerås	50	21	6
Wexiö	16	15	5
Wimmerby	7	3	—
Wisby	56	13	6
Ystad	55	19	—
Åmål	10	8	—
Örebro	55	42	35
Öregrund	5	—	—
Östersund	6	1	—
Östhammar	5	—	—
Summa	4,099	2,573	1,303

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Statistiska Contor d. 12 November 1844.

A. J. Lönnerberg.

Lit. F.

Uppgift på den Bevillning, hvartill Handtverkare och Idkare af sådana Näringar, som hvarken kunna bestämdt hänföras till Handel eller Handtverk och icke heller lyda under Hall-Rätt, uti Rikets Städer blifvit taxerade för år 1843, enligt de från Magistraterna inkomne Förteckningar.

Beloppet af den taxerade Bevillningen.									
						För Handtverkare.		För Idkare.	
Alingsås						182	24	78	—
Arboga						434	16	261	24
Askersund						162	—	69	—
Borgholm						157	—	27	20
Borås						436	—	288	—
Calmar						690	28	478	20
Carlshamn						580	—	359	12
Carlskrona						1,201	18	489	36
Carlstad						515	—	362	—
Christianstad						1,481	24	721	24
Christinehamn						327	16	141	32
Cimbritshamn						197	—	152	36
Eksjö						370	—	125	—
Engelholm						177	12	70	36
Enköping						467	24	275	—
Eskilstuna						310	21	228	—
Do Manufacturister						—	—	1,528	23
Fahlun						594	—	242	24
Falkenberg						119	16	120	24
Transport						8,403	7	6,019	23

				Beloppet af den taxerade Bevillningen.					
				För Handtverkare.			För Idkare.		
			Transport	8,403	7	—	6,019	23	—
Falköping				58	—	—	86	—	—
Gefle				1,306	12	—	949	44	—
Grenna				84	—	—	41	—	—
Göteborg				2,432	—	—	2,541	40	—
Halmstad				434	8	—	302	32	—
Haparanda				83	24	—	35	—	—
Hedemora				152	—	—	117	—	—
Helsingborg				307	40	—	406	24	—
Hernösand				340	—	—	117	16	—
Hjo				179	24	—	70	—	—
Hudiksvall				310	2	—	322	36	—
Jönköping				626	24	—	231	40	—
Kongsbacka				68	16	—	45	—	—
Kongelf				58	24	—	845	16	—
Köping				382	24	—	135	8	—
Laholm				73	—	—	15	—	—
Landskrona				393	24	—	415	—	—
Lidköping				269	—	—	94	4	—
Lindesberg				85	24	—	235	—	—
Linköping				860	36	—	707	8	—
Luleå				108	24	—	21	24	—
Lund				644	—	—	584	—	—
Malmö				1,340	—	—	1,587	32	—
Mariefred				108	—	—	66	—	—
			Transport	19,108	25	—	15,992	11	—

						Beloppet af den taxerade Bevillningen.					
						För Handtverkare.			För Idkare.		
Transport						19,108	25	—	15,992	11	—
Mariestad	.	.	.	.	.	358	24	—	116	—	—
Marstrand	.	.	.	.	.	19	24	—	25	24	—
Nora	.	.	.	.	.	108	—	—	130	—	—
Norrköping	.	.	.	.	.	2,268	8	—	2,996	5	—
Norrtelje	.	.	.	.	.	155	—	—	163	40	—
Nyköping	.	.	.	.	.	566	—	—	162	12	—
Philipstad	.	.	.	.	.	129	—	—	109	24	—
Piteå	.	.	.	.	.	114	12	—	34	32	—
Sala	.	.	.	.	.	309	32	—	262	16	—
Sigtuna	.	.	.	.	.	68	—	—	52	—	—
Skanör	.	.	.	.	.	14	—	—	1	24	—
Skara	.	.	.	.	.	140	24	—	156	24	—
Skenninge	.	.	.	.	.	89	—	—	255	—	—
Sköfde	.	.	.	.	.	124	40	—	65	—	—
Strengnäs	.	.	.	.	.	153	—	—	127	36	—
Strömstad	.	.	.	.	.	44	16	—	17	8	—
Stockholm	.	.	.	.	.	57,336	10	—	{sinnefattas i bevilln. för handtverkare.		
Sundsvall	.	.	.	.	.	384	16	—			
Säther	.	.	.	.	.	110	24	—	44	—	—
Söderhamn	.	.	.	.	.	236	24	—	236	40	—
Söderköping	.	.	.	.	.	179	—	—	180	32	—
Södertelje	.	.	.	.	.	128	—	—	120	—	—
Sölvitsborg	.	.	.	.	.	221	—	—	145	8	—
Thorshälla	.	.	.	.	.	52	—	—	133	24	—
Trosa	.	.	.	.	.	83	16	—	105	44	—
Transport						82,501	7	—	22,145	20	—

				Beloppet af den taxerade Bevillningen.					
				För Handtverkare.			För Idkare.		
			Transport	82,501	7	—	22,145	20	—
Uddevalla				912	—	—	177	—	—
Ulricelhamn				126	—	—	189	—	—
Umeå				263	16	—	49	24	—
Upsala				1,321	32	—	787	8	—
Wadstena				249	—	—	190	16	—
Warberg				172	24	—	113	16	—
Waxholm				112	—	—	140	40	—
Wenersborg				289	36	—	155	8	—
Westervik				279	24	—	173	16	—
Westerås				365	32	—	501	32	—
Wexjö				342	—	—	422	24	—
Wimmerby				185	16	—	80	32	—
Wisby				785	16	—	409	32	—
Ystad				826	—	—	520	—	—
Åmål				220	—	—	60	—	—
Örebro				1,116	—	—	696	—	—
Öregrund				42	—	—	51	—	—
Östersund				25	32	—	127	—	—
Östhammar				167	—	—	88	—	—
Summa				90,301	43	—	27,077	28	—

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Statistiska Contor d. 12 November 1844.

A. J. Lönnerberg.

STOCKHOLM, 1845.

P. A. NORSTEDT & SÖNER, Kongl. Boktryckare.

Sammandrag af de Förteckningar öfver Handtverkare på Landet, hvilka inkommit till Kongl. Commerce-Collegium för år 1843.

[illegible]

Stockholm af Kongl. Commerce- Collegii Statistiska Contor den 12 November 1844.

A. J. Lönnerberg.